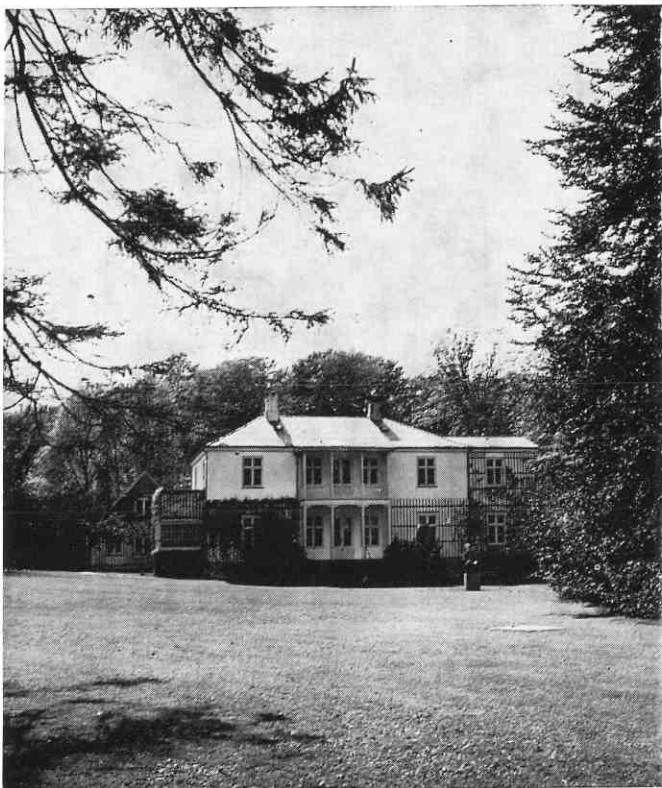

muzej louisiana

**muzej
moderne umjetnosti
i centar
kulture**

**uffe
harder**

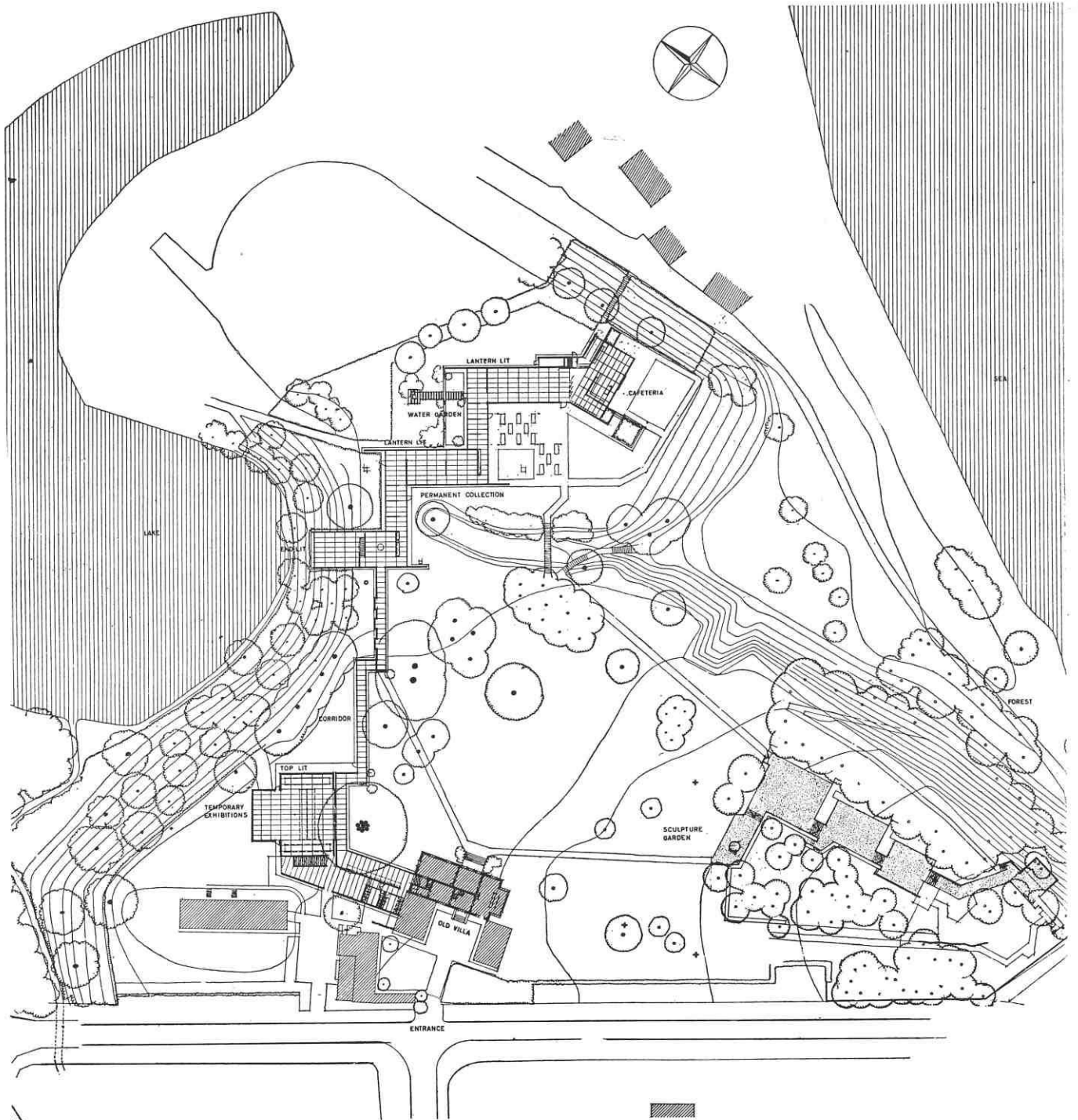
»stara vila« iz 19. stoljeća
uz koju je dograđen
muzejski kompleks

muzej

Muzej Louisiana je bio otvoren za publiku u kolovozu 1958. Da bi se dobro shvatila njegova uloga, potrebno je upoznati se s općom situacijom u kojoj su se u to vrijeme nalazili muzeji likovnih umjetnosti u Danskoj. Državni Muzej likovnih umjetnosti u Kopenhagenu posjeduje zbirku suvremene danske umjetnosti i zbirku francuskog slikarstva, sastavljenu uglavnom od djela s početka našeg stoljeća. U zadnje vrijeme sve veći broj muzeja u provinciji posjeduje ili izlaže suvremenu umjetnost, ali 1958. u čitavoj zemlji nije postojao ni jedan muzej moderne umjetnosti u pravom smislu riječi, tako da je javnost najveći dio umjetničkih dostignuća našeg stoljeća mogla upoznati samo preko reprodukcija. Louisiana je dakle htjela, u okviru svojih mogućnosti, popuniti tu veliku prazninu. Međutim, to nije bio njen jedini cilj. Ta galerija je htjela da bude centar u kojem se predstavlja javnosti i podstiče u svom razvoju nova danska umjetnost, htjela je da bude sastajalište publike s umjetnicima raznih područja. Postavila je, dakle, sebi za zadatak obavješavanje publike i umjetnika o dostignućima izvan zemlje, ali i niz akcija usmjerenih protiv izoliranosti, provincijalizma i uskih specijalizacija, kao i akcija s ciljem da se pomognu nove generacije umjetnika i da se stvori nova vrsta odnosa između žive umjetnosti i publike. Tako *Louisiana Revy*, koju muzej objavljuje četiri puta godišnje od 1960, ima ovaj podnaslov: Likovna umjetnost, arhitektura, primijenjena umjetnost, književnost, glazba, kazalište, film. Htjelo se izbjeći ograničavanje na slikarstvo i kiparstvo.

Muzej je privatna ustanova i pripada Fundaciji Louisiana. Ipak prima subvencije od danske države i velikih fundacija. Nalazi se na terenu jednog starog imanja, koje je pred više od sto godina jedan od vlasnika nazvao Louisiana, kao spomen na svoje tri žene, sve tri imenom Louise. Imanje je 1955. došlo u vlasništvo Knuda W. Jensena, osnivača i energičnog direktora Muzeja, a staro ime je zadržano. Sagrađen prema planovima arhitekata Joergena Boa i Wilhelma Wolherta, muzej je smješten uzduž sjeverne strane terena, a staro zdanje još uvijek služi kao ulazni paviljon, u njemu su smještene administrativne i druge pomoćne prostorije. Na velikom šetalištu smješten je park skulptura, prema zamisli arhitekta Olea Noergaarda.

Lousiana je smještena na obali Oeresunda, koji dijeli Švedsku od Danske, tridesetak kilometara sjeverno od Kopenhagena i desetak južno od Helsingora. Nalazi se dakle na vrlo lijepom području, koje

je predviđeno da postane rekreativna zona Kopenhagena, ali koje je već djelomično i predgrađe glavnog grada, čiji stanovnici u sve većem broju napuštaju centar. Urbanisti su već predvidjeli izgradnju *Oerstada*, to jest velike urbane zone između Kopenhagena i Helsingora u Danskoj, te Malmöa i Hälsingborga u Švedskoj, što će Louisiani osigurati središnji položaj. Međutim, tako se ostvaruje i zamisao kulturne decentralizacije, koju nagli razvoj gradova i saobraćajnih sredstava čini mogućom i potrebnom. Broj posjetilaca Louisiane, oko 200 000 godišnje, uvjerljivo potvrđuje osnovanost upravo iznesenih postavki.

izložbe

Louisiana posjeduje danas značajnu umjetničku zbirku skulptura i slika, danskih i stranih. Dogradnja novog dijela muzeja omogućuje odnedavno da zbirka bude stalno izložena, uporedo s vremenski ograničenim izložbama. Ove potonje su, u umjetničkom i pedagoškom pogledu, jedan od najvažnijih vidova djelatnosti muzeja. Te izložbe se postavljaju bilo u organizaciji isključivo Louisiane ili u suradnji s drugim evropskim muzejima. Izbor izložbi zacrtan je u dvjema paralelnim programskim linijama muzeja. Prva linija ima za cilj da upozna publiku s velikim pionirima i klasicima moderne umjetnosti, čije stvaralaštvo je nepoznato ili samo djelomično poznato u Danskoj. Radi se dakle o predstavljanju izvora umjetnosti našeg doba. Svrha druge programske linije muzeja je suočavanje publike s radom, problemima, vizijama i eksperimentima mladih suvremenih umjetnika.

Louisiana je dosada organizirala desetak izložbi godišnje. Moguće ih je podijeliti u nekoliko grupa. Od velikih pojedinačnih izložbi spomenimo slijedeće: Alechinsky, Arman, Arp, Bonnard, Braque, Calder, Chagall, Max Ernst, Fontana, Naum Gabo, Giacometti, Van Gogh, Henry Heerup, Oluf Host, Robert Jacobsen, Egill Jacobsen, Jorn, Yves Klein, Laurens, Malevič, Henry Moore, Nolde, Carl-Henning Pedersen, Picasso, Jackson Pollock, Arnaldo i Gio Pomodoro, Toulouse-Lautrec. Od zajedničkih ili tematskih izložbi spomenimo: *Vitalnost u umjetnosti*, *Pokret u umjetnosti* (kinetička umjetnost), djela s izložbe *Documenta* u Kasselu, II i IV, američki pop-art, *Nagrada Marzotto* 1964. i 1966. *Umjesto u betonu*, *Ispitivanja 66* (nove tendencije), pokret *Cobra*, *Nordijski bijenale mladih*, *6 nadrealista*, *Mlada umjetnost u Danskoj*, itd. Jedna druga grupa izložbi predstavlja umjetnost i kulturu raznih naroda, kao

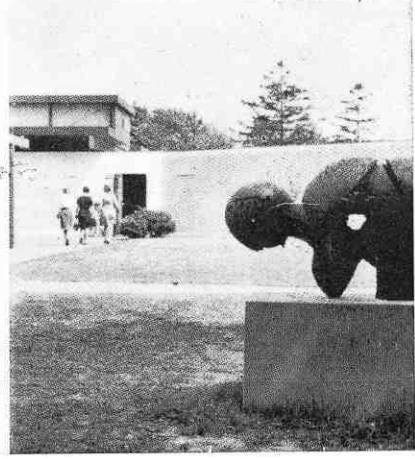
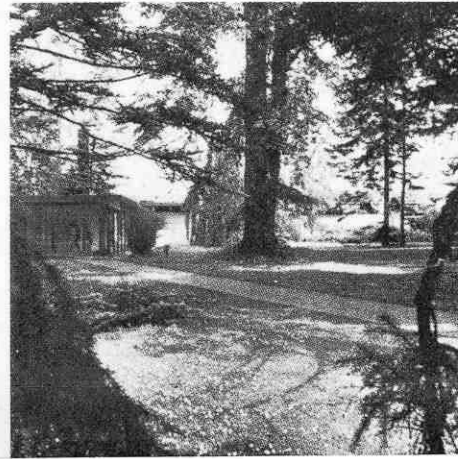
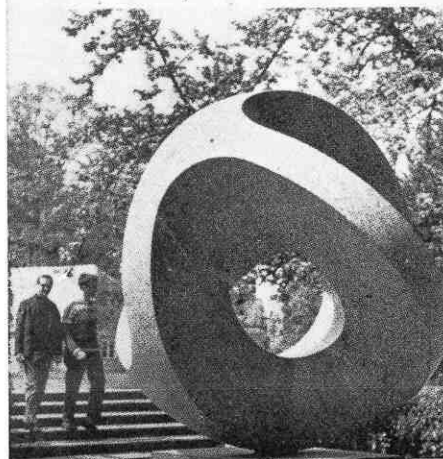
na primjer ove izložbe: *Suvremena talijanska kultura*, *Islandska umjetnost*, *100 godina norveške umjetnosti*, *Suvremeno englesko slikarstvo*, *Suvremena španjolska umjetnost*, *Finska u Louisiani*, *Talijanska umjetnost 1910 — 1935* i *Grenlandska umjetnost*. Strani muzeji su poslali izložbe svojih zbirki, između ostalih Moderna Museet iz Stockholma, Stedelijk Museum iz Amsterdama, Middelheim Museum iz Antwerpena, Munch-Museet iz Osla, Nacionalni muzej moderne umjetnosti iz Pariza, Muzej Peggy Guggenheim iz Venecije. Od privatnih zbirki u Louisiani su bile izložene Collection Graindorge (Belgija) i Hulton Collection (Engleska). U želji da se doprinese boljem upoznavanju umjetnosti drugih kontinenata postavljene su izložbe: *5000 godina egipatske umjetnosti*, *Remek-djela meksičke umjetnosti I i II* i *Sengai* (Japan). Spomenimo konačno još nekoliko izložbi s područja fotografije, arhitekture i primijenjene umjetnosti: *Čaše*, *Vizionarska arhitektura*, *Danska arhitektura u inozemstvu*, *Arhitektura bez arhitekata* (anonimna arhitektura), *Što je to čovjek* (fotografije) i *Portret Carla Th. Dreyera* (izložba o velikom sineastu).

Muzej je otvoren svakog dana od 10 do 17 sati, a ljeti od 10 do 19 sati. Osim toga dvaput tjedno je otvoren naveče. Ulaznice stoje 7 kruna, ali postoje popusti za grupe, školsku omladinu i umirovljenike. Učlanjivanjem u *Louisiana klub*, koji trenutno broji 11 521 člana, stječu se razne povlastice, kao besplatan ulazak na sve priredbe, uključujući filmske projekcije, predavanja, diskusije, te besplatnu pretplatu na *Louisiana Revy*, dok ostale publikacije muzeja članovi Kluba mogu dobiti po popusnim cijenama. Godišnja članarina iznosi 50 kruna za dvije osobe. Omladina od 16 do 26 godina može se učlaniti u *Studio* i tako steći uglavnom iste povlastice kao i članovi Kluba, ali uz mnogo nižu članarinu.

publikacije i ostale djelatnosti

Najvažnija publikacija muzeja je *Louisiana Revy*, koja od 1960. godine izlazi četiri puta godišnje. Svaki broj ima četrdeset stranica, te brojne crno-bijele i kolor ilustracije. Zadnje stranice sadrže kataloge velikih izložbi koje se održavaju u muzeju. Prosječna naklada časopisa iznosi 20 000 primjeraka, a pojedini brojevi dosežu nakladu od 25 000 do 28 000 primjeraka. Taj časopis je sigurno najvažnije sredstvo muzeja u održavanju veze s publikom.

Cilj Louisiana Revy nije samo u obavještavanju o djelatnostima muzeja, već je širi i teoretskiji. Časopis objavljuje članke i eseje o umjetnicima čija se djela izlažu, o njihovu načinu radu, o njihovoj epohi i njenim osnovnim značajkama, itd. Osim toga časopis često objavljuje ankete i rasprave o kulturnom životu u najširem smislu riječi, kao na primjer: *Ispitivanja o modernizmu* (od tog materijala kasnije je nastala knjiga), *Nova stajališta u raspravi o kulturi*, *Umjetnost i škola*, *Stavovi o prenošenju kulture*, *Utopije — čovjek u društvu sutrašnjice*. *Okviri umjetnosti* (o raznim oblicima prezentiranja likovnih umjetnosti — glazbi, kazalištu, filmu itd. Do koje mjere su ti oblici potrebni? O mjestima te vrste prezentiranja). Među sudionicima tih debata i anketa bili su ne samo kritičari i umjetnici, nego i pedagozi, arhitekti, urbanisti, psiholozi, sociolozi, novinari i književnici. Tako dotičemo i jednu drugu programsku orijentaciju časopisa, to jest nastojanje da se prevladaju uske specijalističke ograde. Prilikom nekih velikih izložbi Louisiana Revy je objavila brojeve posvećene raznim vidovima kulturnog života neke zemlje ili civilizacije, kao što su bili brojevi o Meksiku ili Starom Egiptu.

Među ostalim publikacijama muzeja ima pedesetak naslova: veliki i mali katalogi, nekoliko knjiga, te gramofonske ploče na kojima je snimljena glazba ili književni tekstovi koje čitaju autori.

Ankete koje smo spomenuli često su rezultat seminara, koje organizira muzej. Ti seminari traju uglavnom tri dana, i okupljaju između 40 i 50 sudionika. Organizatori nastoje okupiti ličnosti s raznih područja umjetnosti i raznih struka (pedagogija, urbanizam, sociologija, psihologija itd., a u par navrata se uspostavio dijalog i s nekim političarima). Ti seminari su imali priličnog odjeka ne samo u časopisu, nego i u štampi uopće.

Od ostalih djelatnosti muzeja spomenut ćemo još prodaju plakata posvećenih izložbama, i uređenje jedne male dvorane za djecu: u toj dvorani, dok im roditelji razgledaju izložbe, djeca mogu slobodno risati, s materijalom koji im muzej besplatno stavlja na raspolaganje.

Muzička aktivnost Louisiane je prilično velika. Čitavog ljeta održavaju se koncerti, uglavnom klasične muzike, koji privlače brojnu publiku. Koncerti moderne muzike počinju u jesen. U seriji koncerata *Susret s kompozitorom*, danski i strani kompozitori (ovo su neka od imena: Hindemith, Dallapiccola, Petrassi, Nono, Stockhausen) dolaze ravnati svojim djelima i razgovarati s publikom. Neki koncerti su posvećeni prvim izvođenjima djela mladih danskih kompozitora, dok je svrha nekih drugih koncerata da predstave moderne klasike, kao na primjer Igora Stravinskog. Spomenimo na kraju kratke koncerte od jednog sata, koji se održavaju dok je muzej normalno otvoren, i kojima posjetioci muzeja mogu besplatno prisustvovati.

Muzej želi proširiti svoju djelatnost i na druge umjetnosti. Izgradnja kino i kazališne dvorane spada među najvažnije projekte Louisiane. Za popratne aktivnosti muzeja značajno je, da je dobio i preuredio jedno staro susjedno brodogradilište, gdje su sada smještene dvorane za sastanke, kongrese i biblioteka. Na tom prostoru je sagrađeno i nekoliko ateljea i stanova, u koje strani umjetnici mogu doći na neko vrijeme, da se odmire ili rade u miru.

publika

Po svojoj osnovnoj zamisli Louisiana je muzej moderne umjetnosti, koji svojim posjetiocima nudi široku skalu iskustava, ali je istovremeno i mjesto gdje se sastaje publika i stvaraoci suvremene kulture, gdje se kroz susrete i diskusiju rađaju, produbljuju i šire nove ideje.

Ali tko sačinjava publiku Louisiane? Prema anketi, koju su u jesen 1964. proveli švedski sociolog Harald Swedner i njegov danski kolega Holger Jensen, 50% posjetilaca su imali između 15 i 24 godine, dok je u stanovništvu zemlje ta dob predstavljala samo 23%. Posjetioci između 25 i 34 godine bili su predstavljeni u Louisiani s 15%, a u zemlji su sačinjavali 16% stanovništva. Od posjetilaca između 35 i 49 godina, te onih iznad 50 godina, prvi su u Louisiani bili zastupljeni s 22%, a drugi s 13%, dok su te dvije grupe zajedno predstavljale 61% stanovništva zemlje. Očita je dakle nadmoć mladih. Posjetioci iz južne Švedske sačinjavaju 15% od ukupnog broja posjetilaca. Što se tiče socijalne raspodjele posjetilaca, anketa potvrđuje ono što se već znalo iz tolikih drugih anketa o kulturnim ustanovama: u muzej najčešće idu oni, koji su po svom

obrazovanju najpućeniji, čija je kulturna formacija najpotpunija, koji imaju najviše slobodnog vremena. Osim kod mladih posjetilaca, ekonomski položaj prosječnog posjetioca Louisiane je bolji od nacionalnog prosjeka. U muzeju su svjesni tog problema, ali sredstva kojima raspolaže jedan muzej moderne umjetnosti nisu nikako dovoljna da bi se ta situacija popravila. Važnu ulogu bi u tome trebalo da odigra nastava u školama i način na koji umjetnosti pristupaju sredstva masovnog informiranja: štampa, radio, televizija. Treba pozdraviti veliki posao, koji je već obavila, u tom smislu, organizacija *Umjetnost na radnom mjestu*, kao i brojna umjetnička udruženja nastala u tvornicama i drugim velikim poduzećima. Osim toga, sve veći je broj općinskih biblioteka, u kojima je moguće posuditi neko umjetničko djelo, na jednako lak način kao i knjigu.

muzeji i centar kulture

Centri kulture mogu se podijeliti u nekoliko kategorija, od kojih ćemo spomenuti dvije. Postoji jedna kategorija tih centara, čiji su članovi u prvom redu umjetnici amateri, koji se žele aktivno baviti kazalištem, pjevanjem, kiparstvom ili slikarstvom. Jedna druga kategorija tih centara, u koju pripada i Louisiana, ima prvenstveno zadatak da svojim članovima pruži nešto novo u obrazovnom i spoznajnom smislu. Harald Swedner je u uvodu gore spomenute ankete nabrojio razne funkcije jednog modernog muzeja: odgajati promatrača umjetnosti, pomažući mu da vidi djela u široj povijesnoj perspektivi, privikavati ga na nove oblike i izražajna sredstva, usmjeravati sve one koji se aktivno zanimaju za umjetnost, pomagati umjetnike, inicirati rasprave i debate, propagirati umjetnost. Svemu tome dodao je još jednu važnu funkciju: muzej kao ambijent i sastajalište može biti centar stvaralačkog poticaja u životu društva i kulture, u odnosu na sve slojeve i klase društva. Posjetilac takvog muzeja je potaknut da preispita svoj odnos prema samom sebi i prema stvarnosti koja ga okružuje, da bogatije i bolje shvati svoju okolinu i društvo, čiji je on dio.